

Jan Palkovič, Pašijové hry v Hořicích na Šumavě. Historický vývoj v letech 1816-1936, České Budějovice 2016, 130 s. (Diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty JU v Českých Budějovicích)

Posudek vedoucího diplomové práce

Již během gymnaziálních studií upoutala Jana Palkoviče záhadná krajina v okolí Hořic na Šumavě, která dodnes vyzařuje zvláštní, až mystickou atmosféru, jež provokuje k přemýšlení a hledání odpovědi na otázku, jak lidové zvyky provozované během liturgického roku ovlivnily před 200 lety činy místního německého obyvatelstva, které vzkřísilo tradici pašijových her. Když se Jan Palkovič začal o hořické pašije blíže zajímat, zjistil po prostudování nemnoha titulů sudetoněmecké literatury a drobných statí českých badatelů, že hlubší proniknutí k podstatě tématu nebude myslitelné bez zevrubného výzkumu písemných, obrazových (včetně fotografických) a hmotných pramenů. Brzy poznal, že subjektivní prožitky pašijových her si odnesli ve svých srdcích zvláště němečtí obyvatelé Hořic, kteří byli po druhé světové válce násilně vyhnáni z domovů ve své původní vlasti. Protože Jan Palkovič dokázal bystře postřehnout, jak hlubokou kulturní devastaci pohraničí způsobil příliv nových poválečných osídlenců se zcela jinými kulturními a civilizačními návyky, začal už jako student filozofické fakulty přemýšlet o společenském a politickém kontextu pašijových her v Hořicích, které vnímal jako svébytný projev kultury německého obyvatelstva v této příhraniční lokalitě, jenž byl po rozkvětu nejprve znásilněn, později umlčen a následně obtížně oživen za zcela jiných společenských a politických podmínek.

Zatímco ve své bakalářské práci *Mysterium Hoericense. Proměny místa paměti v 19. a 20. století*, jejíž zkrácená verze byla zveřejněna v publikaci Kateřina Čadková (ed.). Historie 2013. Sborník prací z 19. celostátní studentské vědecké konference konané 3. – 4. dubna 2014 v Pardubicích, Pardubice 2014, s. 145-173, se Jan Palkovič věnoval hořickým pašijím jako projevům svébytné německé kultury, která ovlivňovala paměť příhraničního místa, jehož tvář se zásadně proměnila po druhé světové válce, uchopil svou diplomovou práci mnohem celistvěji. Aby mohl souvisle vylíčit osud pašijí v Hořicích od roku 1816 do roku 1936, musel hovořit nejen s rychle stárnoucími potomky pamětníků, ale důkladně prostudovat badatelsky nevyužitou písemnost ve Státním okresním archivu Český Krumlov, obrátit svou pozornost k vypovídací hodnotě dobových fotografií a zbytků hmotné kultury. To vše zasadil do politického, společenského a kulturního rámce dějin Hořic na Šumavě. Širší interpretační

kontext dějin regionu, včetně směrodatné literatury obecného významu, však v zásadě ponechal mimo zorný úhel pohledu.

S ohledem na vypovídací hodnotu rozmanitých typů pramenů mohl Jan Palkovič uplatnit ve své diplomové práci – leckdy spíše bezděky – několik nosných metodických přístupů, ať šlo o prozopografii, každodennost, náznaky mikrohistorie, přestože celkové pojetí spisu může po přečtení odkazovat ke kulturně pojaté vlastivědě, což pochopitelně u podobného tématu není na škodu. Koncepce práce je dobře promyšlená, logicky utříděná, tematicky, nikoliv chronologicky pojatá. Základní časovou osnovu výkladu o inscenacích pašijových her v Hořicích mezi léty 1816 až 1936 doplňují vhodně zvolené, leč faktograficky přesycené, ale čtenářsky vděčné, tematické prostřihy směřující k uchopení jejich každodennosti.

Diplomant správně viděl za jednotlivými performancemi hořického mystéria osudy místní lidí, kteří vtiskovali na jevišti život hlavním protagonistům děje, viděl tam hospody plné svátečních hostů, stoly s jídlem, ale také cestu na pašije a skladbu domácích i zahraničních návštěvníků. Co mu umožnily prameny, to autor v textu po kritické reflexi a uplatnění přímé metody faktograficky použil. Posuzované práci by jistě prospělo, pokud by se Jan Palkovič pokoušel více se ptát „mezi řádky“. Ačkoli v textu práce vystupuje dostatek lidí, chybí mi v něm navzdory autorově úsilí „člověk“, jenž v pašijích hrál, těšil se na ně, jemuž však byly po válce ukradeny a zatraceny. Lépe řečeno, nechybí mi tam kupříkladu heslovité biogramy protagonistů, ale postrádám s ohledem na vypovídací schopnost pramenů vzhled do myšlení či kolektivních mentalit hořických občanů podílejících se na inscenaci pašijí. Taková metodická optika pohledu vede nejen přes rozhovory s potomky pamětníků, ale také k písemně zachyceným osobním svědectvím zvláště odsunutých Němců. Z jejich projevů by asi bylo možné poznat mystérium krajiny, osudů, příběhů. Cesta k nim nepochybně směřuje přes sbírky v Pasově (Oberhaus Museum) do Mnichova (Sudetendeutsches Haus, Collegium Carolinum)! Naopak oceňuji Palkovičovu snahu ozřejmit osudy vzniku prvního filmového zpracování hořických pašijí i pokusů dalších a jeho chuť mapovat příběhy zničených sakrálních staveb v okolí pašijové scény.

Navzdory uvedeným metodickým a interpretačním výhradám, které mohou prospět dalšímu bádání o hořických pašijích, předložil Jan Palkovič kvalitní diplomovou práci napsanou kultivovaným jazykem, bez gramatických, stylistických a formálních prohřešků, jejíž část již obohatila katalog výstavy, kterou společně s Ivo Janouškem uspořádal (Jan Palkovič – Ivo Janoušek, *200 let hořických pašijových her – 200 Jahre Höritzer Passionsspiele*, Český Krumlov 2016). Jeho výklad, leckde se blížící novinářskému stylu, o pašijových hrách představuje konkrétní příspěvek k poznání projevů a úrovně německé

kultury v příhraničí českého státu a jejímu násilnému zničení. Opakovaně musím litovat, že se diplomant nechce věnovat odborné, resp. vědecké práci zaměřené na moderně pojatý regionalismus, k níž má velmi dobré předpoklady, pokud po metodologické stránce zřetelněji uklidní, utřídí a promyslí svoje interpretační postupy historických faktů, aby překonal sevření kulturně vlastivědné kazajky a hromadění pramenných poznatků. To je ovšem námět nejen pro rozpravu u obhajoby diplomové práce, ale především podnět pro budoucí uvažování jejího autora.

Diplomovou práci Jana Palkoviče doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji stupněm
v ý b o r n ě .

České Budějovice 6. 06. 2016

prof. PhDr. Václav Bůžek, CSc.